

Guest Editor's Note

Dear Readers, we introduce the first 'Social Sciences' issue of 2014 which is No. 83 since 1994, the beginning of publishing this scientific periodical. The current volume continues presenting selected papers from the 6th International Scientific Conference 'Development of Service World: Transformations and Actions', held at Kaunas University of Technology in September 2013. The articles by Lithuanian, Polish, Russian and Bulgarian authors, embodying three research trends, fall under the following sections: 'Companies and Customers Interactions: Co-creation, Customer Engagement and Companies' Market Orientation', 'Project Management: theoretical and practical issues', 'Development of Services Activities in Central and Eastern European countries'.

The first article by R. Jokubauskiene, I. Patasiene, A. Bakanove and M. Patasius (Section 1), 'Model for Evaluation of Co-creation Possibilities in the Enterprise of Knowledge-Intensive Business Services' reveals the phenomenon of the enterprise of knowledge intensive business services (KIBS) investigating opportunities and threats of co-creation, a process of enterprise-client interaction and involvement into the creation of a service. The authors propose a model for the evaluation of co-creation possibilities along the context of knowledge-intensive business services which combines Hillson's SWOT analysis and Fuzzy Cognitive Maps. Then, A. Pamula analyzes customer involvement in the interaction with Polish energy service providers through new energy demand programs. Customers are given major tools to actively act in the energy market when they receive basic knowledge and understanding of Smart Grid (SG), when they participate in new programs and actions implementing the ideas of SG. Technology progress creates possibilities for customers to produce and sell energy without mediation. Therefore, it becomes crucial to find out clients' acceptance of possibilities, provided by SG technologies, their possible behavior shifts, and their readiness to get involved into new activities aiming at SG implementation. Further, J. Sekliuckiene and N. Langviniene explore the positioning of the wellness services companies in their article 'Expression of the Market-oriented Positions in the Wellness Services Enterprises'. The authors analyze actions of Lithuanian companies reacting towards the change in a competitive environment and towards customer needs and expectations; they investigate the skills allowing to adapt new technologies and to create innovative platforms. The research shows that inter-functional co-ordination in the wellness services enterprises as well as customer-orientation manifest themselves intensively. The involvement of all functional sphere employees in the activities and the possibilities provided reveal the expression of inter-functional co-ordination in the enterprises. Consequently, this allows diverting strategic goals towards customer needs satisfaction as well as improving product and service quality.

The second section features the articles on theoretical and practical issues of project management. In 'Integration of Process and Projects Management as a Key Aspect of Enterprise Architecture Development', I. V. Ilin and A. I. Lyovina present a model of enterprise architecture which defines the place of process and project management within the enterprise architecture. In the article, the importance of enterprise architecture, based on the principles of strategic, process, and project management, is grounded; the need to coordinate the views of process and project management with respect to enterprise strategic goals is expressed. I. Sobanska, A. Wencel and J. Kalinowski's research reveals practical project management issues at Lodz University (Poland) through the analysis of 'Full costing' project initiatives (being specifically based on the experiences of European universities participating in 'The EUIMA - Full Costing project'). The University of Lodz is noted to be the first Polish public university that commenced the process of implementing a comprehensive financial management system. Further, K. Rudzioniene and R. Sakalauskiene conceptualize the influence of micro- and macro factors upon a shared service center; on the basis of a selected shared service center X in Lithuania, they calculate its return on investment.

In the final section of this volume, J. G. Dobreva in 'Development of Bank Services in Bulgaria - from Transition to Sustainability. The regulatory perspective' researches the development of finance market in Central and Eastern Europe, emphasizing the Bulgarian market of financial services. From a regulatory perspective, the article reviews major trends in the development of the bank services sector in Bulgaria. Regulation is proved to help survive the hardest years of financial crisis during the transition period; it is also to provide favorable prospects for current sustainable growth in the light of global financial crisis. A retrospective analysis is carried out across the whole sector development. Finally, B. Kazmierska-Jozwiak seeks to reveal the tendencies and preconditions of mergers and acquisitions in Eastern and Central European markets, which is described in her article 'Activity of Central Eastern Europe Countries on M&A Market'. Size and structure of the global M&A market, economic conditions of the analyzed countries as well as terms for mergers and acquisitions help reveal how active Central Eastern Europe countries are in the M&A market and what their specific activities contain.

We very much appreciate every author and reviewer's effort in compiling this issue and hope to satisfy audience's expectations and interest. Taking the opportunity, we invite Lithuanian and foreign scholars, universities, and research centers to submit their articles and investigations on cross- and multi-disciplinary issues in social sciences.

As a consequence of involvement into the project 'Publication of Research Periodicals' in the frame of EU Structural Funds Operational Programme for the Development of Human Resources 2007-2013, we are transferring the editorial activities into the *Open Journal System* (OJS). We hope to benefit from this in our daily editorial performance. Therefore, we are kindly asking our contributors to submit manuscripts on-line at www.socsc.ktu.lt. Alternatively, please e-mail them at socmokslai@ktu.lt or send a hard copy at the below address. Every issue and the website of the journal presents the requirements of the articles to be published in the journal 'Social Sciences'. Enjoy reading this journal.

Professor Dr. Jurgita Sekliuckiene
Guest Editor

The Editorial Board
Social Sciences

K. Donelaicio 20-401
LT-44239 Kaunas
Lithuania

Telephone: +370 37 300130; fax: +370 37 300102; e-mail: socmokslai@ktu.lt
Web site: www.socsc.ktu.lt

Numerio sudarytojo žodis

Pristatome Jums, gerbiami skaitytojai, mokslinio periodinio leidinio „Socialiniai mokslai“ 2014 metų pirmąjį numerį, tai – 83-asis numeris nuo žurnalo leidybos pradžios 1994 metais. Šiame žurnalo numeryje toliau tęsiame 2013 metų 3 numeryje pradėtus publikuoti rinktinius darbus, kurie buvo pristatyti Kauno technologijos universitete vykusioje 6-oje tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Paslaugų plėtra: transformacija ir veiksmas“. Žurnalo numeryje publikuojami darbai, kurių autoriai atstovauja Lietuvos, Lenkijos, Rusijos ir Bulgarijos aukštojo mokslo institucijas, suskirstyti į tris dalis: „Įmonių ir klientų sąveikos: bendrakūra, klientų įsitraukimas, įmonių rinkos orientacija“, „Projektų valdymas: teorinės ir praktinės problemos“, „Paslaugų vystymas Vidurio ir Rytų Europos šalyse“.

Pirmoje šio mokslinio žurnalo numerio dalyje R. Jokubauskienė, I. Patašienė, A. Bakanovė ir M. Patašius straipsnyje „Vertės bendrakūros žinioms imlių verslo paslaugų įmonėje galimybių vertinimo modelis“ atskleidžia žinioms imlių verslo paslaugų fenomeną ir bendrakūros kaip svarbaus įmonės bei kliento sąveikos ir įsitraukimo į paslaugos kūrimą proceso, privalumus ir trūkumus. Straipsnio autoriai siūlo žinioms imlių verslo paslaugų įmonės ir klientų bendrakūros galimybių vertinimo metodiką, derinant SSGG analizę ir Miglų žemėlapius (angl. Fuzzy Cognitive Map). Lenkijos energetikos įmonių ir klientų sąveikos per siūlomas naujas paslaugas analizuojamos A. Pamula straipsnyje. Klientų supratimas, žinios apie išmaniuosius energetikos tinklus (angl. Smart Grid) ir jų įsitraukimas į paklausos naujai energijai programas tampa svarbiomis prielaidomis, įgalinančiomis klientus aktyviai veikti energetikos rinkoje. Technologijų progreso dėka klientams atsiveria naujos galimybės gaminti ir parduoti elektros energiją patiems, be tarpininkų. Todėl itin svarbu išsiaiškinti, kaip klientai reaguoja į išmaniųjų tinklų technologijų siūlomas galimybes, kokie yra jų elgsenos pokyčiai, kiek jie pasirengę bendradarbiauti ir įsitraukti į naujas veiklas, kurių reikia išmaniųjų tinklų idėjoms įgyvendinti? J. Sekliuckienė ir N. Langvinienė straipsnyje „Į rinką orientuotos pozicijos raiška sveikatingumo paslaugų įmonėse“ tiria sveikatingumo sektoriaus įmonių pozicionavimą rinkoje. Analizuojami kompanijų veiksmai siekiant reaguoti į konkurencinės aplinkos pokyčius, į vartotojų poreikius bei lūkesčius, gebėjimas adaptuoti naujas technologijas ir kurti inovatyvias platformas. Empirinių tyrimų rezultatai leidžia teigti, kad Lietuvos sveikatingumo įmonėse stipriai pasireiškia tarpfunkcinės koordinacijos ir orientacijos į vartotoją dimensijos. Visų funkcinių sričių darbuotojų įtraukimas į veiklą ir suteikiamos galimybės parodo tarpfunkcinės koordinacijos raišką įmonėse ir įgalina orientacijos į vartotoją stiprinimą, kas leidžia strategiją nukreipti į vartotojų poreikių tenkinimą, teikiamų paslaugų ir siūlomų produktų kokybės gerinimą.

Antroje žurnalo dalyje publikuojamuose straipsniuose pateikiamos teorinės ir praktinės išvalgos projektų valdymo tematika. I. V. Ilin, A. I. Lyovina straipsnyje „Procesų ir projektų valdymo integracija kaip esminiai aspektai įmonių architektūros vystymui“ pateikia įmonės veiklos architektūros bei projektų valdymo procesų modelį. Pagrindžiama įmonės veiklos architektūros formavimo, kuris remiasi strateginio, procesų ir projektų valdymo principais, svarba; būtinybė koordinuoti procesų ir projektų valdymo požiūrius, atsižvelgiant į įmonės strategijos gaires. Praktinės projektų valdymo problemos Lenkijos universitetuose analizuojamos I. Sobanska, A. Wencel ir J. Kalinowski. Pateikiamos „Pilnųjų kaštų“ (angl. Full costing) projekto iniciatyvos, įgyvendintos Lodzės universitete (Lenkija). Lodzės universitetas tapo pirmuoju Lenkijos valstybiniu universitetu, kuris pradėjo visaapimančios finansų valdymo sistemos diegimą. Universitete taikyti sprendimai rėmėsi Europos universitetų, dalyvavusių projekte „The EUIMA – Full Costing project“ patirtimi. K. Rudžionienė ir R. Sakalauskienė analizuoja, kokią įtaką makro- ir mikroveiksniai daro jungtinių paslaugų centrų kūrimuisi bei skaičiuoja pasirinkto jungtinių paslaugų centro Lietuvoje grąžą (angl. Return on investment).

Trečioje žurnalo dalyje J. G. Dobrova straipsnyje „Bankų paslaugų vystymasis iš pereinamojo laikotarpio į tvarumą Bulgarijoje. Reglamentavimo perspektyva“ tiria Centrinės ir Rytų Europos finansinių paslaugų rinkos vystymąsi, išskirdama Bulgarijos finansinių paslaugų rinką. Straipsnyje pateikiamos esminės bankų paslaugų sektoriaus Bulgarijoje vystymosi kryptys reglamentavimo požiūriu. Reglamentavimas padeda išlaikyti finansinių paslaugų sektoriaus stabilumą tiek pereinamuoju laikotarpiu, tiek esant šiandienos globalioms finansinėms krizėms. Analizė atliekama remiantis atvejo tyrimo strategija taikant retrospektyvinę sektoriaus vystymosi analizę. B. Kazmierska-Jozwiak straipsnyje „Centrinės ir Rytų Europos šalių įsigijimų ir susijungimų rinka“ siekia atskleisti įsigijimų ir susijungimų augančiose Rytų ir Centrinės Europos rinkose prielaidas bei tendencijas. Pristatant įsigijimų ir susijungimų rinkos dydį ir struktūrą, Centrinės ir Rytų Europos šalių ekonomines prielaidas bei sąlygas susijungimams ir įsigijimams, pagrindžiamas kompanijų aktyvumas įsigijimuose ir susijungimuose, pagrindinės veiklos.

Dėkojame straipsnių autoriams ir recenzentams už jų indėlį rengiant žurnalo numerį. Kviečiame tyrėjus, atstovaujančius Lietuvos ir užsienio šalių universitetus, tyrimų centrus teikti straipsnius, kuriuose analizuojamos tarpdisciplininės ir multidisciplininės socialinių mokslų problemos. Tikimės, kad šiame žurnalo numeryje publikuojami straipsniai sudoms skaitytojus. Skaitykite šį žurnalą.

Dalyvaudami 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ VP1-3.2-ŠMM-02-V priemonės „Žinių apie mokslą ir technologijas gilinimas ir sklaida tarp moksleivių ir jaunimo bei lyčių lygybės moksle skatinimas“ projekte „Periodinių mokslų leidinių leidyba“, leidybos veiklas perkeliame į elektroninio publikavimo sistemą *Open Journal Systems* (OJS). Todėl prašome autorių straipsnius teikti straipsnius registruojantis adresu www.socsc.ktu.lt. Autorių, norinčių straipsnius redkolegijai teikti tiesiogiai, prašome juos siųsti el. paštu (socmoksmai@ktu.lt) arba kreiptis tiesiogiai žemiau nurodytu adresu. Reikalavimai publikacijų autoriams pateikiami kiekvieno žurnalo numerio pabaigoje bei žurnalo internetinėje svetainėje.

Žurnalo „Socialiniai mokslai“ numerio sudarytoja prof. dr. Jurgita Sekliuckienė

Moksliniai straipsniai priimami adresu:
„Socialinių mokslų“ redkolegijai
K. Donelaičio g. 20-401
LT-44239 Kaunas

Tel. Kaune: telefonas: 300130; faksas: 300102; el. paštas: socmoksmai@ktu.lt
Interneto svetainė: www.socsc.ktu.lt